

Bożena Szycko
Katarzyna Iwanik-Syrek

Zamiast tępić zło, lepiej szerzyć dobro O KSZTAŁTOWANIU POSTAW W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO-WYCHOWAWCZYM W DAMNICY

Współczesny świat stawia przed nauczycielami odpowiedzialnymi za wychowanie młodego pokolenia trudne wyzwania. Gwałtowny rozwój technologiczny, dokonujące się przemiany społeczne, kulturowe składają do weryfikacji zarówno postrzegania, jak i rozumienia wymiaru wychowania. Zmieniają się cele, a co za tym idzie rola wychowania. Obserwuje się wyraźnie słabnącą pozycję człowieka w świecie na rzecz siły, władzy i walki o status materialny. Konsekwencją staje się brak wzajemnego szacunku, bezwzględność wobec siebie, przyzwolenie na instrumentalne traktowanie drugiej osoby, szerzące się formy demonstrowania pogardy, eskalację nienawiści. Nieuchronnie prowadzi to do destrukcji człowieka jako osoby, a w wymiarze całego społeczeństwa – do utraty zaufania i pojęcia dobra wspólnego.

Wychowanie do wrażliwości na prawdę i dobro, kształtowanie właściwych postaw szlachetności, zaangażowania społecznego i dbałości o zdrowie – to jeden z tegorocznych kierunków polityki oświatowej państwa. W ogłoszonych na bieżący rok szkolny priorytetach wychowanie do wartości zajmuje bardzo ważne miejsce. Edukacja dzieci ze specjalnymi potrzebami od dawna bazuje na wprowadzaniu ich we właściwe funkcjonowanie w otoczeniu szkolnym, rówieśniczym oraz w życiu dorosłym, budowaniu systemu wartości, który pomoże w rozpoznawaniu dobra, kształtowaniu

przynależności społecznej zarówno do rodziny, grupy rówieśniczej, jak i wspólnoty narodowej. Szkoła specjalna jest miejscem, w którym duże znaczenie mają treści z zakresu ćwiczenia relacji społecznych, wrażliwości na krzywdę drugiej osoby, kształtowanie postaw moralnych i poczucia przynależności do wspólnoty. Wychowawcze działania nauczycieli natomiast nie tylko obejmują zaplanowanie zajęć w ramach wychowania do wartości, ale obejmują wszystkie kierunki funkcjonowania ucznia, umożliwiając kształtowanie jego osobowości na wszystkich płaszczyznach życia społecznego.

W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marynarza Polskiego w Damnicy podejmuje się wiele inicjatyw i przedsięwzięć obejmujących kształtowanie postaw i wychowania do wartości młodego człowieka, w tym wychowania do wrażliwości na prawdę i dobro. Podejmowane działania angażują większość uczniów z niepełnosprawnością w edukację obywatelską i działania prospołeczne, a także w życie społeczności szkolnej i lokalnej.

Wolontariat w SOSW w Damnicy to szczególna forma działalności uczniów, która niesie ze sobą ogrom korzyści, również w postaci rozwoju osobistego osób w niego zaangażowanych. Należą do nich głównie świadomość własnych zasobów i ograniczeń, jak również rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, nieprzewidywanych. Poprzez działania wolontarystyczne uczniowie uczą się brania odpowiedzialności za wykonywane zadania, planowania i organizacji tych zadań, ale również rozwijają i utrwalają wrażliwość na potrzeby i przeżycia innych.

Jednym z ważniejszych działań, corocznie realizowanych przez uczniów, rodziców i nauczycieli jest organizacja akcji: „**Nasza szlachetna paczka**”. Szlachetna Paczka to ogólnopolska akcja charytatywna, której celem jest pomoc rodzinom żyjącym w niezawinionej biedzie, osobom starszym, samotnym, niepełnosprawnym, rodzinom wielodzietnym. Dzięki zaangażowaniu darczyńców i wolontariuszy dary trafiają pod właściwe adresy na dwa tygodnie przed Świętami Bożego Narodzenia. „Nasza szlachetna paczka” prowadzona od kilku lat w SOSW w Damnicy, to akcja mająca na celu pomoc potrzebującym, starszym, niepełnosprawnym

ludziom z najbliższej okolicy gminy oraz powiatu. W roku 2019 pomoc uczniów skierowana została do samotnego emeryta z miejscowości Damnica. Uczniowie pomagali w przygotowaniach świątecznych, tj. sprzątnęli dom, wykonali stroiki świąteczne, ozdoby choinkowe i zorganizowali prezenty pod choinkę. W roku 2020 pomoc trafiła do samotnej, niepełnosprawnej mieszkanki Słupska, która potrzebowała wsparcia w spłacie zadłużenia czynszu. Dzięki ogromnej mobilizacji i ofiarności całej społeczności szkolnej udało nam się zebrać pieniądze na zaległe opłaty oraz na zakup potrzebnych artykułów spożywczych, sanitarnych, środków czystości. W tym roku zaplanowaną formą pomocy będzie dotarcie do domu rodziny dziecka, które jest przewlekłe, długotrwale chore.

Wysoki poziom zaangażowania uczniów w działalność pomocową, ich chęć do podejmowania działań nie tylko daje radość i satysfakcję, ale przede wszystkim rozwija kompetencje w zakresie nawiązywania więzi z innymi ludźmi i wzmacnia pożądane cechy, takie jak uczciwość, odwaga i empatia. W damnickim Ośrodku od lat działa grupa młodych, wrażliwych ludzi, którzy z wielką chęcią i zaangażowaniem, jako wolontariusze, biorą udział w Świątecznej Zbiórce Żywności. W trakcie akcji prowadzonej w sklepach w Słupsku uczniowie wręczają ulotki, informują o produktach, które najlepiej zakupić do świątecznej paczki, odbierają ofiarowane produkty, segregują je w koszach, ale również zwyczajnie słuchają i rozmawiają z ludźmi.

Dzieci i młodzież poprzez doświadczenie poznają, że dawania i pomagania trzeba się uczyć od najmłodszych lat, a pomoc przy zbiórce żywności nie jest łatwą pracą. Trzeba być otwartym, cierpliwym i po prostu miłym do drugiego człowieka. Dzięki takim działaniom uczniowie prawidłowo rozumieją pojęcie dobroci jako wartości, która zawiera w sobie szereg cech, takich jak: życzliwość, serdeczność, czujność, gotowość do służenia innym. Wszystkie te walory są fundamentem, na którym nauczyciele starają się budować osobowość człowieka pozytywnie nastawionego do świata, który

nie tylko oczekuje pomocy, ale wyraża chęć wspierania innych.

Inne przedsięwzięcia podejmowane przez uczniów i nauczycieli z SOSW w Damnicy to:

- **Marzycielska Poczta** – wysłanie ręcznie robionych kartek świątecznych przez uczniów do chorych dzieci;
- **Wkręć się w pomaganie** – zakrecona akcja dla Kubusia! – zbiórka nakrętek na rzecz chłopca z niepełnosprawnością ruchową;
- **Łańcuch dobra** – wykonanie łańcuchów choinkowych na rzecz dzieci z dystrofią mięśniową, OD miłości Dobro – akcja zorganizowana przez Fundację Przytulny Domek w Gdyni;
- **Międzypokoleniowy Dzień Dziecka** – współorganizacja festynu charytatywnego dla Oskara, mieszkańca gminy Damnica, chłopca zmagającego się z białaczką.

W trudnym okresie pandemii związanej z wirusem SARS-CoV-2 nauczyciele SOSW włączyli się do akcji wolontarystycznych na rzecz drugiego człowieka. Szyli maseczki dla personelu medycznego Szpitala w Słupsku i piekli ciasta. Każda taka aktywność dla uczniów z niepełnosprawnością była okazją do uczenia się wrażliwości na potrzeby innych, a wspólne pomaganie dorosłym jest wartościowo spędzonym czasem umacniającym relacje. Przez osobisty przykład nauczyciele pokazywali uczniom, że działania na rzecz innych to ważny i piękny element naszego życia. Postawą wolontariusza nauczyciele uczą podopiecznych, że „zamiast tępić zło, lepiej szerzyć dobro” (Antoine de Saint-Exupéry, Mały Książę).

Obok przedsięwzięć skierowanych na kształtowanie wartości o charakterze personalistycznego podejścia do wychowania, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Damnicy podejmuje wiele działań wzmacniających w uczniach ze SPE postawę patriotyczną, ukierunkowaną na rozbudzanie w uczniach poczucia przynależności do ojczyzny, utrwalanie szacunku dla tradycji i dziedzictwa narodowego. Wychowanie patriotyczne bowiem służy budowaniu tożsamości narodowej. Od najmłodszych lat w otoczeniu naszych uczniów pojawiają się symbole i barwy narodowe. W Ośrodku umożliwia się oraz gorąco zachęca uczniów do udziału w różnorodnych wydarzeniach społecznych i kulturalnych, kształtując tym samym postawy obywatelskie, budując poczucie przywiązania do ojczyzny, regionu, swojej miejscowości, przybliżając jej piękno, historię i tradycję. Dla uczniów Ośrodka patriotyzm jest rozumiany jako nauka o historii kraju, szacunek dla polskich symboli narodowych, pozytywne myślenie i mówienie o Polsce, jak również założenie odpowiedniego stroju galowego na ważne uroczystości państwowe i szkolne. W placówce realizowanych jest wiele **projektów** o charakterze patriotycznym, których

celem jest kształtowanie w młodych ludziach podstawy społeczeństwa obywatelskiego.

W miesiącach maj i listopad w Ośrodku ogłaszany jest cyklicznie dla mieszkańców powiatu słupskiego konkurs plastyczny nt. Polski, Polaków, głównych wydarzeń historycznych. Głównym celem przedsięwzięcia jest wzbudzenie u dzieci i młodzieży uczucia patriotycznych i narodowej dumy, szacunku do symboli narodowych, wychowanie w duchu wartości narodowych, patriotycznych, rodzinnych; ciekawości związanej z ojczyzną i jej historią. W tym roku konkurs pn. „Polska moja ojczyzna” realizowany jest we współpracy z Fundacją Lex Humana. Wręczenie nagród nastąpi 18 listopada podczas uroczystej Gali – wydarzenia o charakterze historyczno-społecznym, które odbywa się pod honorowym patronatem Starosty Powiatu Słupskiego i Wójta Gminy Damnica.

W bieżącym roku szkolnym uczniowie SOSW w Damnicy wzięli udział w **Akcji Narodowego Czytania** organizowanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Promuje ona czytelnictwo i klasykę polskiej literatury, a uczniowie SOSW w Damnicy mają okazję zapoznać się ze znanymi, ważnymi dla naszego kraju postaciami oraz aktywnie uczestniczyć w życiu obywatela Polski poprzez kontakt z największymi dziełami polskiej literatury w przystępnej dla nich formie przekazu, a tym samym wzmocnić poczucie narodowej tożsamości.

Uczniowie Ośrodka kolejny raz wzięli udział w akcji Ministerstwa Edukacji i Nauki „**Szkoła Pamięta**”, która odbywa się w okresie Dnia Wszystkich Świętych, świąt zadusznych, w którym wspomina się zarówno osoby bliskie, jak i te, które zapisały się w historii, czy to lokalnej, czy ogólnonarodowej. W ramach tej inicjatywy uczniowie wraz z nauczycielami realizowali różnorodne działania upamiętniające: odwiedzali i porządkowali bezimiennie i opuszczone groby w okolicy, przygotowywali prace plastyczne nawiązujące do polskiej tradycji świąt zadusznych, palili znicze i wspominali osoby ważne dla nich i całej społeczności szkolnej. Podczas wizyt w miejscach pamięci uczniowie uczą się

i utrwalają wiedzę o konieczności utrzymania powagi i ciszy, odpowiedniego zachowania, niekiedy stroju.

W środę, 10 listopada 2021 r., w przeddzień Narodowego Święta Niepodległości, o symbolicznej godzinie 11.11 uczniowie SOSW w Damnicy, podobnie jak tysiące uczniów ze szkół w całym kraju, wspólnie odśpiewali „Mazurka Dąbrowskiego” w ramach akcji „**Szkoła do hymnu**”. W czasie realizacji takich inicjatyw uczniowie są utwierdzani w poczuciu jedności społecznej, dumy z bycia wolnym obywatelem Polski.

Podsumowując, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Damnicy aktywnie realizuje politykę oświatową państwa, kształtując odpowiednią postawę ucznia wobec ludzi i otoczenia. Podejmuje działania mające na celu kształtowanie wśród uczniów takich wartości moralnych, dzięki którym świat jest w stanie istnieć, a człowiek staje się naprawdę ludzki. Gruntuje w młodych ludziach postawę więzi, naturalną potrzebę niesienia pomocy słabszym, samemu będąc osobą z niepełnosprawnością. Bycie patriotą i dobrym człowiekiem opiera się bowiem na jednym: byciu blisko ludzi i rozwijaniu swojej wiedzy. Jako nauczyciele, wychowawcy staramy się wychowywać naszych uczniów na społeczeństwo obywatelskie, dzięki któremu mamy świadomość swoich praw i możliwości, poczucie wpływu na otaczającą nas rzeczywistość, zarówno lokalnie poprzez zaangażowanie w życie najbliższej okolicy, jak i globalnie, poprzez dzielenie się z innymi naszą kulturą i doświadczeniami. Uczymy naszych uczniów opierania własnych wartości na budowaniu, a nie niszczeniu.

Bibliografia i netografia:

- Gdy dobro rodzi dobro, M. Szcześniak, A. H. Świątek, G. Rondon, Psychologia w Szkole 2015,
- Edukacja obywatelska w szkole : teoria i praktyka / J., M., Warszawa 2021,
- Jak być przyzwoitym człowiekiem?: proste pytanie, trudne odpowiedzi : poglądy dziela, wartości łączą, D. Wellman, Warszawa 2017,
- Trening umiejętności społecznych dzieci i młodzieży : przewodnik dla terapeutów, J. Węglarz, D. Bentkowska, Gdynia 2020,
- <https://www.gov.pl>

Bożena Szyczo

Oligofrenopedagog, nauczyciel języka kaszubskiego, absolwentka studiów podyplomowych: Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna, Wspomaganie rozwoju i edukacja uczniów z autyzmem i elementami integracji sensorycznej; p.o. dyrektora Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Marynarza Polskiego w Damnicy.

Katarzyna Iwanik-Syrek

p.o. wicedyrektora w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marynarza Polskiego w Damnicy.